

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1937 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för näringsidkare m. fl. att biträda vid arbetet å rikets ekonomiska försvarsberedskap.

Genom en den 16 februari 1937 till riksdagen avlämnad proposition, nr 102, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till

Lag

om skyldighet för näringsidkare m. fl. att biträda vid arbetet å rikets ekonomiska försvarsberedskap.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Det åligger varje ägare eller innehavare av industriell anläggning här i riket samt envar annan, vilken här äger eller innehar företag eller bedriver verksamhet, som kan vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden bliva av betydelse för krigsmakten eller eljest för landets förnödenhetsförsörjning, att på anfordran beträffande anläggningen, företaget eller verksamheten lämna central förvaltningsmyndighet vid försvarsväsendet eller rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap de uppgifter rörande personal, maskinpark, tillverkningsförmåga, råvaruförbrukning, lagerhållning och dylikt, vilka myndigheten anser erforderliga för organisationen av rikets ekonomiska försvarsberedskap, ävensom i övrigt biträda vid planläggandet av nämnda organisation. Medför dylikt biträde arbete av sådan beskaffenhet eller omfattning, att näringsidkaren anser sig böra påfordra ersättning därför, och kan överenskommelse därom ej träffas med vederbörande myndighet, skall frågan hänskjutas till en enligt lagen om skiljemän den 14 juni 1929 (nr 145) tillsatt skiljenämnd, vilken äger dels avgöra, huruvida ersättning bör utgå, dels ock bestämma ersättningsbeloppets storlek.

2 mom. Likaledes åligger det statliga och kommunala verk, styrelser och

inrättningar samt bankaktiebolag ävensom näringsidkare, utöver i 1 mom avsedda, att på anfordran av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap lämna uppgift angående den för dem i händelse av mobilisering erforderliga personalorganisationen.

3 mom. Hos ovannämnda verk, styrelser, inrättningar, banker och näringsidkare anställd värnpliktig personal, som av vederbörande myndighet prövas oundgängligen erforderlig för deras personalorganisation i händelse av mobilisering, ställes till förfogande på sätt Konungen närmare bestämmer.

2 §.

Det åligger myndighet, som har att taga befattning med arbetet å rikets ekonomiska försvarsberedskap, att tillse, att därvid vunnit upplysning angående näringsidkares verksamhet ej kommer till annan näringsidkares eller eljest till utomståendes kännedom.

3 §.

Den, som underlåter att lämna jämlikt 1 § infordrad uppgift eller som mot bättre vetande avgiver oriktig sådan eller som underlåter att på anfordran fullständiga uppgift, som befunnits vara ofullständig, vare, därest han är offentlig tjänsteman, underkastad ansvar såsom för annat tjänstefel, men straffes eljest med dagsböter.

Den, som underlåter att lämna jämlikt 1 § i övrigt påfordrat biträde vid planläggandet av organisationen av rikets ekonomiska försvarsberedskap, straffes likaledes med dagsböter.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1937, från och med vilken dag lagen den 9 april 1926 (nr 65) om skyldighet för vissa näringsidkare att biträda vid arbetet med industriens krigsorganisation m. m. ävensom kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 247) angående bestämmande av myndighet, som avses i 1 § 2 mom. sistnämnda lag, upphöra att gälla.

Där i särskild författning eller eljest hänvisning förekommer till 1926 års lag, skall hänvisningen i stället avse den nya lagen.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt *lagen den 9 april 1926* (nr 65) om skyldighet för vissa näringsidkare att biträda vid arbetet med industriens krigsorganisation m. m. åligger det (1 § 1 mom.) varje ägare eller innehavare av industriell anläggning här i riket samt envar annan, vilken här äger eller innehar företag eller bedriver verksamhet, som kan vid mobilisering av krigsmakten bliva av betydelse för densamma, att på anfordran beträffande anläggningen, företaget eller verksamheten lämna central förvaltningsmyndighet vid försvars-

väsendet de uppgifter rörande personal, maskinpark, tillverkningsförmåga och dylikt, vilka myndigheten anser erforderliga för organisationen av landets industriella krigsberedskap, ävensom i övrigt biträda vid planläggandet av industriens krigsorganisation. Likaledes åligger det (1 § 2 mom.) statliga och kommunala verk, styrelser och inrättningar, bankaktiebolag m. fl. att på anfordran av myndighet, som Konungen bestämmer, lämna uppgift angående den för dem under krig erforderliga personalorganisationen. I lagen återfinnas dessutom, bland annat, bestämmelser om ersättning till näringsidkare för biträde i förevarande avseende ävensom straffbestämmelser för underlåtenhet att fullgöra i lagen föreskrivna åligganden.

I skrivelse den 21 december 1936 har *rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap* hemställt om åtgärder för utfärdande av en ny lag om skyldighet för näringsidkare och andra att biträda vid arbetet å rikets ekonomiska försvarsberedskap, avsedd att ersätta 1926 års lag. Kommissionen har vid sin skrivelse fogat ett förslag till lag i ämnet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, anför:

I förhållande till 1926 års lag i förevarande ämne innebär den av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap nu föreslagna lagstiftningen till en början den ändringen, att rikskommissionen i fråga om befogenhet att från vissa industri- och näringsidkare infordra uppgifter rörande anläggnings eller företags personal, tillverkningsförmåga m. m. jämställes med de centrala förvaltningsmyndigheterna vid försvarsväsendet. Med den centrala ställning på den industriella krigsberedskapens område, som rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap numera intager och som efter rikskommissionens beslutade omorganisation från och med den 1 juli 1937 blir ytterligare markerad, synas betänkligheter icke kunna föreligga mot ett genomförande av den föreslagna utvidgningen i denna del. I själva verket lär en sådan åtgärd endast innebära ett fastställande av vad som inom förevarande område i stort sett redan under åtskillig tid tillämpats.

Vidare innebär förslaget en utvidgning av den i 1 § 1 mom. av 1926 års lag stadgade uppgiftsskyldigheten så tillvida, att densamma skall omfatta icke blott uppgifter rörande personal, maskinpark, tillverkningsförmåga och dylikt, utan även uppgifter rörande råvaruförbrukning och lagerhållning. Med hänsyn till omfattningen av den verksamhet inom försvarsberedskapens område, som ankommer på rikskommissionen, lär en dylik utvidgning av uppgiftsskyldigheten få anses vara väl motiverad. Icke heller synes vara något att erinra mot att kretsen av näringsidkare, som i nämnda moment avses, på sätt rikskommissionen föreslagit utvidgas till att omfatta ej blott dem som bedriva sådan verksamhet, som kan vid mobilisering av krigsmakten bliva av betydelse för denna, utan över huvud taget företag och personer, vilkas verksamhet kan vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden bliva av betydelse för landets förnödenhetsförsörjning.

Då förutom de nu nämnda förändringarna i 1926 års lagstiftning vissa ändringar av mera formell art lämpligen böra i samband därmed vidtagas, synas skäl föreligga för att på sätt rikskommissionen föreslagit låta en helt ny lag träda i stället för den nu gällande. Därvid lär rikskommissionen böra i lagen uttryckligen angivas som den myndighet, på vars anfordran det skall åligga verk, styrelser och näringsidkare m. fl. att lämna uppgifter

angående den under mobilisering erforderliga personalorganisationen, vadan i och med den nya lagens tillkomst jämväl kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 247) angående bestämmande av myndighet, som avses i 1 § 2 mom. av 1926 års lag, bör upphöra att gälla. Den nya lagens rubrik lär i förhållande till 1926 års lag böra undergå en viss jämkning.

Jag finner mig således böra tillstyrka, att i huvudsaklig överensstämmelse med vad rikskommissionen föreslagit en ny lag i förevarande ämne föreläggas riksdagen till antagande. Härvid vill jag emellertid uttala, att jag i likhet med kommerskollegium förutsätter, att den ifrågakvarande uppgiftsskyldigheten i görligaste mån begränsas och att insamlingen av uppgifter organiseras på sådant sätt, att uppgiftslämnarna icke onödigt betungas.

Tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande synes böra bestämmas till den 1 juli 1937.

Utskottet.

Vid granskning av nu föreliggande lagförslag har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma. I likhet med departementschefen föresätter utskottet, att uppgiftsskyldigheten i görligaste mån begränsas och att insamlingen av uppgifterna organiseras på ett sådant sätt, att uppgiftslämnarna icke onödigt betungas. I anslutning till 2 § i lagförslaget vill utskottet understryka vikten av att betryggande åtgärder vidtagas för att förhindra, att de vunna upplysningarna angående näringsidkares verksamhet komma till utomståendes kännedom.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 11 mars 1937.

På andra lagutskottets vägnar:

SIGFRID HANSSON.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson*, *P. Sandström*, *Hagman*, *Norman*, *John Gustavson*, *Knut Petersson*, *Sten** och *Ekströmer*;

från andra kammaren: herrar *Hage*, *Pettersson* i *Hällbacken** och *Johanson* i *Hallagården*, fru *Nordgren*, herrar *Thorell** och *Hansson* i *Örebro*, fröken *Andersson* samt herr *Barnekov*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.